

Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas

Integrale waterbeheerplannen voor Vlaanderen

Coördinatiecommissie
Integraal Waterbeleid

Woord vooraf

Beste lezer,

Van 16 december 2008 tot en met 15 juni 2009 loopt in Vlaanderen het openbaar onderzoek van de ontwerpen van stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas.

Stroomgebiedbeheerplannen worden in heel Europa volgens de kaderrichtlijn Water uitgewerkt en voorgelegd aan het publiek. Het hoofddoel van de kaderrichtlijn Water is de toekomst van de Europese watersystemen veilig te stellen.

De kaderrichtlijn Water introduceert een aantal nieuwe aspecten in het waterbeleid: een stroomgebiedbenadering, een meer integrale benadering van het watersysteem door aandacht voor ecologische aspecten en waterkwantiteit, een socio-economische onderbouwing van het waterbeleid en een actievere betrokkenheid van middenveld en burger. De omzetting in Vlaamse regelgeving via het decreet Integraal Waterbeleid, breidt de integrale aanpak nog verder uit. Ook aspecten van oppervlaktewaterkwantiteit, waterbodems en overstromingen werden mee aan boord genomen.

De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) werkte de ontwerpen van stroomgebiedbeheerplannen uit. In de CIW werken de verschillende bestuursniveaus en diensten die met water te maken hebben samen aan een integraal waterbeleid.

De CIW organiseert ook het openbaar onderzoek waarmee de plannen voorgelegd worden aan het publiek. Met de campagne *vol van water* onderstreept ze het belang dat ze hecht aan inspraak en publieke participatie bij het Vlaamse waterbeleid. De CIW wil dan ook zoveel mogelijk belangenorganisaties en burgers informeren en stimuleren om de plannen te consulteren en erop te reageren. De plannen liggen nog tot en met 15 juni 2009 ter inzage in de gemeentehuizen. U kunt ze ook integraal raadplegen op de website www.volvanwater.be. Op de website vindt u bovendien achtergrondinformatie en kunt u een digitaal inspraakformulier invullen. Deze brochure licht alvast een tip van de sluier op.

Ik wens u veel leesplezier,

Frank Van Sevenscoten

Administrateur-generaal VMM

Voorzitter Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid

Inhoud

Inleiding	5
Kaderrichtlijn Water	5
Decreet Integraal Waterbeleid	5
Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid	6
Stroomgebiedbeheerplannen in openbaar onderzoek	6
Stroomgebieden en waterlichamen	8
Stroomgebieden en stroomgebiedsdistricten	8
Van stroomgebied naar waterlichaam	9
Milieu en economie	10
Druk- en impactanalyse	10
Economische analyse van het watergebruik	11
Doelen voor water en afwijkingen daarop	12
Milieudoelstellingen	12
Afwijkingen op de milieudoelstellingen	13
Metten voor water	14
Meetprogramma's	14
Meetresultaten	15
Maatregelen voor water: drie scenario's	16
Maatregelenprogramma	16
Drie scenario's	16
Wat met de haalbaarheid en betaalbaarheid ?	18

Inleiding

Het decreet Integraal Waterbeleid bepaalt dat Vlaanderen tegen eind 2009 stroomgebiedbeheerplannen moet vaststellen voor de stroomgebiedsdistricten van Schelde en Maas. Het is voor de eerste keer dat integrale waterplannen op stroomgebiedniveau worden opgesteld. Deze plannen geven uitvoering aan de Europese kaderrichtlijn Water, waar het decreet Integraal Waterbeleid uit voortvloeit.

Tussen 16 december 2008 en 15 juni 2009 zijn de ontwerpen van deze plannen in openbaar onderzoek. Deze brochure vat deze plannen samen.

Kaderrichtlijn Water

Sinds 1975 werden op Europees niveau tal van afzonderlijke richtlijnen op het domein van water uitgevaardigd. Richtlijnen die handelen over het lozen van gevaarlijke stoffen, over de kwaliteitsdoelstellingen voor oppervlaktewater met specifieke bestemmingen (zoals drinkwaterproductie), richtlijnen die de verontreiniging van water door bepaalde vervuilingbronnen verminderen en voorkomen (het stedelijk afvalwater en nitraat uit agrarische bronnen bijvoorbeeld), ...

Vanaf 1997 werd een allesomvattende richtlijn voorbereid met als doel een samenhangend water-

beleid tot stand te brengen. Dit resulteerde in 2000 in de kaderrichtlijn Water. Belangrijkste doelstelling van die kaderrichtlijn is het bereiken van de goede watertoestand tegen 2015. Hierbij wordt het watersysteem zelf als uitgangspunt genomen. De watersystemen worden geografisch ingedeeld in de stroomgebieden van de belangrijkste Europese rivieren. Kleinere stroomgebieden kunnen samengevoegd worden met grotere aangrenzende stroomgebieden tot stroomgebiedsdistricten. Aan die stroomgebiedsdistricten wordt ook het grondwater en het kustwater toegevoegd.

Per stroomgebiedsdistrict werken de lidstaten maatregelen uit om de goede toestand van het watersysteem te bereiken.

Decreet Integraal Waterbeleid

De omzetting van de Europese kaderrichtlijn Water gebeurde via het decreet Integraal Waterbeleid, dat van kracht werd in 2003. Het decreet deelt de Europese stroomgebieden verder op in bekkens en deelbekkens en organiseert op elk niveau het overleg over en de planning van het integraal waterbeleid. Op het Vlaamse niveau is sinds het voorjaar van 2004 de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid actief.

Op ieder niveau worden integrale waterplannen

niveau	overlegstructuur	planning
Internationaal stroomgebiedsdistrict	Internationale riviercommissies (ISC/IMC)	Internationale stroomgebiedbeheerplannen
Vlaanderen	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW)	Vlaamse stroomgebiedbeheerplannen
		Waterbeleidsnota
Bekken	Bekkenstructuren	Bekkenbeheerplannen
Deelbecken	Waterschappen	Deelbeckenbeheerplannen

Schematische voorstelling van de overlegstructuren en planningniveaus van het integraal waterbeleid in Vlaanderen.

opgemaakt: op deelbekkenniveau deelbekkenbeheerplannen, op bekkenniveau bekkenbeheerplannen en op het Vlaamse niveau stroomgebiedbeheerplannen voor de Vlaamse delen van de internationale stroomgebiedsdistricten van Schelde en Maas.

De waterbeheerplannen op deze verschillende niveaus zijn onderling nauw met elkaar verweven. De stroomgebiedbeheerplannen bouwen verder op de eerste bekkenbeheerplannen en zijn op hun beurt bouwstenen voor de volgende generatie bekkenbeheerplannen.

Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid

De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) is de centrale spil van het integraal waterbeleid in Vlaanderen. In de CIW zetelt het topmanagement van de administraties en entiteiten die een belangrijke plaats in het waterbeleid vervullen: het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie, het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken en het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed. Daarnaast zijn het beleidsdomein Landbouw en Visserij en het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie met raadgevende stem vertegenwoordigd. Ook de lokale waterbeheerders - de provincies, de gemeenten en de polders en wateringeng - zetelen in de CIW, net als de drinkwatermaatschappijen.

De CIW wordt bijgestaan door een secretariaat en diverse werkgroepen. De beslissingen die de CIW neemt, worden voorbereid in de werkgroepen. Vertegenwoordigers van de CIW-leden en deskundigen nemen er deel aan het overleg. De ontwerpen van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas werden uitgewerkt binnen de CIW.

Stroomgebiedbeheerplannen in openbaar onderzoek

Van 16 december 2008 tot en met 15 juni 2009 worden de ontwerpen van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas voorgelegd aan het publiek via een openbaar onderzoek. Belangenorganisaties en burgers kunnen de plannen gaan inkijken in het gemeentehuis en er opmerkingen op formuleren. De plannen worden ook voor advies voorgelegd aan de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, aan de Vlaamse Milieu- en Natuurraad en aan de bekkenraden en de bekkenbesturen van de elf bekkens.

De plannen en achtergronddocumenten zijn eveneens te raadplegen via www.volvanwater.be. Op deze website is het mogelijk om een digitaal inspraakformulier in te vullen.

De kaderrichtlijn Water en het decreet Integraal Waterbeleid hechten veel belang aan informeren over en inspraak verlenen in het waterbeleid. Zo kan de kennis die verspreid is bij verschillende instanties en individuen optimaal benut worden. De bedoeling ervan is te komen tot een gedragen plan dat op de medewerking kan rekenen van een groot aantal betrokkenen.

Het openbaar onderzoek praktisch

Van 16 december 2008 tot en met 15 juni 2009 kunt u de ontwerpen van stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas raadplegen en er opmerkingen op formuleren. Er zijn drie mogelijkheden om dit te doen:

- U kunt het plan van het stroomgebied waarin uw gemeente ligt inkijken in uw gemeente- of stadhuis. Opmerkingen dient u schriftelijk en tegen ontvangstbewijs in bij het College van Burgemeester en Schepenen.
- U kunt het plan raadplegen op www.volvanwater.be. U vindt er ook een inspraakformulier dat u digitaal kunt overmaken.
- In februari of maart 2009 vindt in elk bekken een informatie- en inspraakvergadering plaats. De plannen worden er toegelicht en u krijgt de gelegenheid om uw vragen persoonlijk te stellen. Ook tijdens deze vergaderingen kunt u een schriftelijke opmerking overmaken.

Meer informatie en de kalender van de inspraakvergaderingen vindt u op www.volvanwater.be.

VOL VAN WATER...

Stroomgebieden en waterlichamen

Stroomgebieden en stroomgebieds-districten

De kaderrichtlijn Water deelt Europa op in de stroomgebieden van de belangrijkste Europese rivieren. Ook het grondwater en het kustwater worden aan het stroomgebied toegevoegd. Strikt genomen spreekt men van stroomgebiedsdistricten. Het watersysteem van die stroomgebiedsdistricten vormt het uitgangspunt van het beleid.

Vlaanderen is betrokken bij het internationale stroomgebiedsdistrict van de Schelde en bij dat van de Maas. Binnen Vlaanderen zijn de stroomgebieden verder ingedeeld in bekkens en deelbekkens. In de stroomgebiedbeheerplannen komen enkel grondwater en grote oppervlaktewatersystemen aan bod. De kleinere oppervlaktewatersystemen

worden behandeld in de bekken- en deelbekken-beheerplannen.

Het [stroomgebiedsdistrict van de Schelde](#) wordt gevormd door de Schelde en de IJzer en hun zijrivieren, alsook de Brugse Polders. Het bijhorende grond- en kustwater werd hieraan toegevoegd. Tien van de elf bekkens liggen in het stroomgebiedsdistrict van de Schelde.

Het [stroomgebiedsdistrict van de Maas](#) wordt gevormd door de Maas en haar zijrivieren samen met het bijhorende grondwater. Het Maasbekken ligt in het stroomgebiedsdistrict van de Maas.

De ontwerpen van stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas, behandelen de Vlaamse delen van de internationale stroomgebiedsdistricten van Schelde en Maas.

Van stroomgebied naar waterlichaam

In een stroomgebied is op sommige plaatsen meer actie nodig dan op andere plaatsen om de toestand van het water te verbeteren. Ook zijn de te behalen milieudoelstellingen niet overal gelijk. Een uniform waterbeleid voeren in het volledige stroomgebied is dan ook niet wenselijk. Daarom wordt het oppervlaktewater en grondwater van een stroomgebied ingedeeld in [waterlichamen](#). Een waterlichaam is een watersysteem van een aanzienlijke grootte waarin de milieudoelstellingen identiek zijn.

Een [oppervlaktewaterlichaam](#) behoort tot de categorie rivier, meer, overgangswater of kustwater. Binnen iedere categorie wordt een aantal typen onderscheiden. In totaal zijn er 202 oppervlaktewaterlichamen in Vlaanderen. 182 ervan behoren tot het Scheldestroomgebiedsdistrict en 20 tot het Maasstroomgebiedsdistrict.

Van ieder oppervlaktewaterlichaam wordt nagegaan of het een natuurlijk, een sterk veranderd of een kunstmatig waterlichaam is. Een kanaal of een spaarbekken is een kunstmatig waterlichaam. Een rechtgetrokken waterloop die bevaren wordt of die doorheen stedelijk gebied loopt, is een voorbeeld van een sterk veranderd waterlichaam.

Het grondwater is opgedeeld in zes grondwatersystemen, die op verschillende dieptes boven en naast elkaar voorkomen. Ieder systeem is verder opgedeeld in een aantal [grondwaterlichamen](#). In totaal zijn er 42 grondwaterlichamen, waarvan er 32 in het stroomgebiedsdistrict van de Schelde liggen en 10 in het stroomgebiedsdistrict van de Maas.

Milieu en economie

Druk- en impactanalyse

In het stroomgebiedbeheerplan worden de voornaamste belastingen en effecten van menselijke activiteit op het watersysteem geanalyseerd en in kaart gebracht: [de druk- en impactanalyse](#).

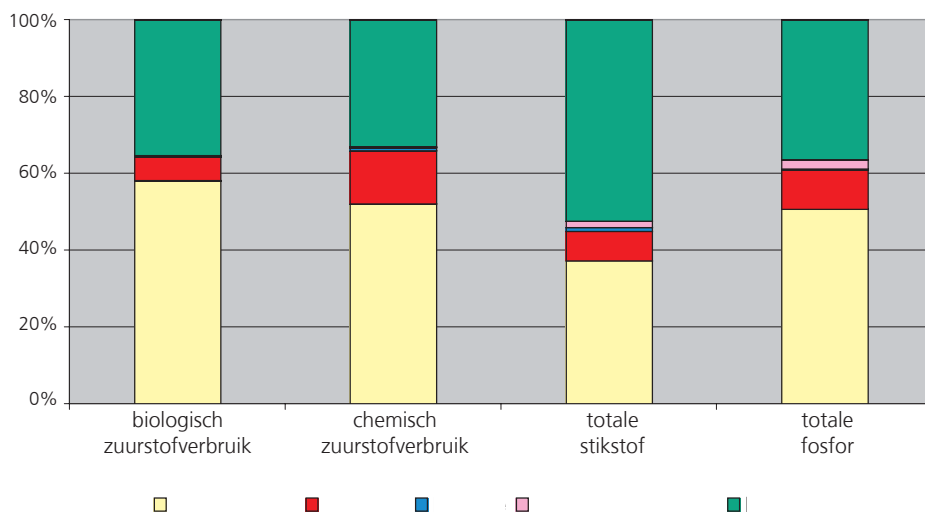
De druk- en impactanalyse toont aan dat de verschillende sectoren nl.: huishoudens, bedrijven, landbouw, transport, toerisme en recreatie, een duidelijke invloed hebben op de toestand van het grond- en oppervlaktewater. Onder meer de hoge bevolkingsdichtheid, de sterke verstedelijking, het dichte netwerk van transportwegen, de hoge graad van industrialisatie en de hoofdzakelijke intensieve landbouw in Vlaanderen, spelen hierbij een rol.

De verontreiniging van oppervlaktewater met een brede waaier aan stoffen (zuurstofbindende stoffen, nutriënten en gevaarlijke stoffen zoals metalen en bestrijdingsmiddelen) is al gedaald, maar er zijn nog bijkomende inspanningen nodig om de goede toestand van de kaderrichtlijn Water te bereiken.

Ook ingrepen op de structuur van waterlopen (zoals baggeren, rechtekken, oeverversteving, ...) hebben een negatieve impact op de toestand van het watersysteem.

Onttrekken van oppervlaktewater, bijvoorbeeld voor drinkwaterproductie of koelwater, kan voor een druk op de oppervlaktewaterhoeveelheden zorgen. Deze druk zal nog toenemen door de gevolgen van klimaatverandering. De klimaatverandering geeft immers aanleiding tot intensere neerslag en langere periodes van droogte.

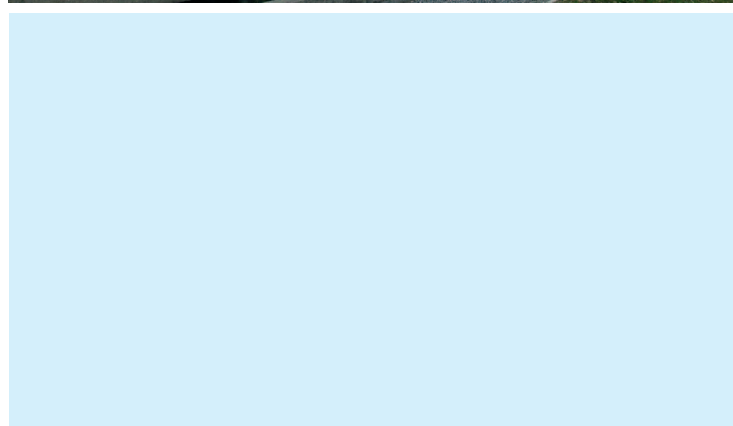
Grondwaterlichamen staan onder druk omdat vaak meer grondwater opgepompt wordt dan dat er terug aangevuld wordt. Niet alleen daalt het grondwaterpeil hierdoor, ook de kwaliteit van grondwater lijdt eronder. Daarnaast kunnen stoffen zoals bepaalde metalen, nutriënten en bestrijdingsmiddelen de grondwaterkwaliteit negatief beïnvloeden.

Deze grafiek geeft een beeld van het aandeel van de sectoren in de belasting van het oppervlaktewater met zuurstofbindende stoffen en nutriënten in het stroomgebiedsdistrict van de Schelde. (2005)

Economische analyse van de waterdiensten

De **economische analyse** van de waterdiensten in Vlaanderen - de levering van drinkwater en de afvalwaterzuivering - berekent welk deel van de kosten voor (drink)waterproductie en afvalwaterzuivering betaald wordt door de gebruiker (huishouden, bedrijf of landbouwbedrijf) en welk deel door de overheid. De economische analyse is de eerste opstap om te evolueren naar een meer evenwichtige bijdrage van de gebruikers in deze kosten en dit volgens het principe 'de vervuiler of de gebruiker betaalt'. Om die bijdrage op een correcte wijze te kunnen aanrekenen, is meer transparantie in de kostenterugwinning en in de verdeling van de kosten over de gebruikssectoren nodig.

Doelen voor water en afwijkingen daarop

Milieudoelstellingen

Hoofddoel van de kaderrichtlijn Water is de toekomst van de Europese watersystemen veilig te stellen. Daarom vraagt de Richtlijn ervoor te zorgen dat het watersysteem zich tegen 2015 in een **goede toestand** bevindt. Dat wil zeggen dat er een goede *ecologische* en een *goede chemische* toestand in de *oppervlaktewateren* is bereikt. Het *grondwater* moet een *goede chemische* en een *goede kwantitatieve* toestand hebben.

De te bereiken goede toestand wordt in de stroomgebiedbeheerplannen vertaald in **milieudoelstellingen** voor grond- en oppervlaktewater. Er worden gedetailleerde criteria opgesomd waaraan het water moet voldoen. Die criteria worden ook milieukwaliteitsnormen genoemd.

De milieukwaliteitsnormen voor **oppervlaktewater** beschrijven welke stoffen in welke hoeveelheden in het oppervlaktewater mogen voorkomen, hoe groot de diversiteit aan dier- en plantensoorten moet zijn, en welke de maximale hoeveelheden van gevaarlijke stoffen mogen zijn. Op basis hiervan kan dan bepaald worden of de toestand van een oppervlaktewaterlichaam zeer goed, goed, matig, ontoereikend of slecht is. Uiteindelijk moeten alle waterlichamen zich minstens in een goede toestand bevinden.

Oppervlaktewaterlichamen die in het verleden sterk

veranderd werden door de mens of kunstmatig aangelegd werden, hebben minder ontwikkelingsmogelijkheden dan natuurlijke waterlichamen. De eisen voor het biologische leven en voor een aantal fysisch-chemische stoffen zijn er minder streng.

Voor **grondwater** zijn er zowel kwaliteitsnormen als doelstellingen voor de hoeveelheid grondwater. Bij de *kwaliteitsbeoordeling* van grondwater wordt ook rekening gehouden met stoffen die van nature in belangrijke concentraties in de bodem voorkomen, de zogenaamde achtergrondwaarden. Daarnaast zijn er voor grondwater ook drempelwaarden per grondwaterlichaam bepaald. Deze drempelwaarden hebben een alarmfunctie: overschrijding van de drempelwaarde geeft aan dat een grondwaterlichaam het risico loopt om de goede chemische toestand niet te behalen. Om na te gaan of de *hoeveelheid* grondwater in orde is, zijn criteria opgesteld die toelaten te beoordelen of de kwantitatieve toestand van het grondwater goed of ontoereikend is.

Ook voor de kwaliteit van de **waterbodems** van beken en rivieren zijn milieukwaliteitsnormen bepaald.

Gebieden die beschermd worden omwille van drinkwaterproductie of omwille van het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten, de zogenaamde **beschermde gebieden**, kunnen strengere milieudoelstellingen hebben.

Afwijkingen op de milieudoelstellingen

De kaderrichtlijn Water vraagt om de milieudoelstellingen in alle grond- en oppervlaktewaterlichamen te behalen tegen 2015. Onder bepaalde voorwaarden is het mogelijk om hiervan af te wijken. Voor de eerste generatie stroomgebiedbeheerplannen zijn twee vormen van afwijkingen toegestaan: termijnverlenging en doelverlaging. Bij **termijnverlenging** wordt meer tijd gevraagd om de goede toestand te halen. Bij **doelverlaging** wordt de norm voor een aantal parameters iets lager gelegd. Afwijkingen moeten goed onderbouwd en gemotiveerd worden.

Het eerste stroomgebiedbeheerplan stelt voor om enkel een beroep te doen op de afwijkingsmogelijkheid termijnverlenging. In veel gevallen ontbreekt immers nog de noodzakelijke informatie en kennis om te kunnen oordelen of het verlagen van de milieudoelstellingen al dan niet nodig of gerechtvaardigd is. Ook de kennis om het niveau te bepalen waarop de minder strenge doelstelling zich moet situeren, ontbreekt veelal nog. Het is mogelijk om de toegepaste afwijking in een volgend stroomgebiedbeheerplan te herzien en later eventueel wel wel minder strenge milieudoelstellingen voor bepaalde waterlichamen vast te stellen.

Voor **oppervlaktewater** werd per waterlichaam onderzocht of het **technisch haalbaar** is om de milieudoelstellingen tegen 2015 te halen. Blijkt dit voor één of meerdere parameters niet haalbaar, dan wordt een termijnverlenging voor dat oppervlaktewaterlichaam toegepast.

Voor **grondwater** worden de **natuurlijke omstandigheden**, namelijk de trage hersteleigenschappen van grondwater, ingeroepen om een termijnverlenging toe te passen.

Naast technische haalbaarheid en natuurlijke omstandigheden werd ook de **socio-economische context** in rekening gebracht. Daarvoor wordt de financiële impact van het maatregelenprogramma op de diverse doelgroepen onderzocht. Als deze impact als disproportioneel of onevenredig hoog beoordeeld wordt voor één of meerdere doelgroepen wordt voorgesteld een deel van de maatregelen nu nog niet uit te voeren, maar pas in een volgende planningscyclus. Op die manier worden de kosten die eraan verbonden zijn gespreid in de tijd en wordt dus gebruik gemaakt van de afwijkingsmogelijkheid termijnverlenging.

Over de toepassing van de afwijkingsmogelijkheden in het eerste stroomgebiedbeheerplan en over de disproportionaliteitsanalyse leest u verder meer.

Termijnverlenging, drie mogelijkheden

De afwijkingsmogelijkheid termijnverlenging kan toegepast worden op een bepaald waterlichaam op basis van één van volgende drie argumenten:

1. De vereiste verbeteringen om de goede toestand te halen zijn **technisch** gezien slechts **haalbaar** op een langere termijn dan 2015.
2. Het zou **onevenredig hoge kosten** met zich meebrengen om het waterlichaam tegen 2015 in een goede toestand te brengen.
3. De **natuurlijke omstandigheden** laten niet toe de goede toestand tegen 2015 te halen.

Meten voor water

Meetprogramma's

Om te weten in welke toestand het water zich bevindt, werden de bestaande **meetprogramma's** uitgebreid en werden nieuwe opgestart. De eerste resultaten van de nieuwe meetprogramma's zijn al gekend. Ze geven aan welke de afstand is die nog moet afgelegd worden om de goede toestand, zoals voorgeschreven door de Kaderrichtlijn te bereiken. De resultaten van die meetprogramma's zijn terug te vinden in de kaartenatlassen die bij de stroomgebiedbeheerplannen horen.

Er bestaan meetnetten voor de kwaliteit en voor de kwantiteit van het oppervlaktewater, de kwantiteit en de kwaliteit van het grondwater, de hoeveelheid zwevende stoffen in oppervlaktewater en voor de kwaliteit van de waterbodems. In de beschermde gebieden zijn er nog een aantal specifieke meetprogramma's.

Meetresultaten

De **meetresultaten** van de *kwaliteit van het oppervlaktewater* tonen aan dat de huidige toestand van geen enkel waterlichaam goed is. De meeste rivieren, beken en meren bevinden zich in een ontoerei-

kende of slechte toestand. Voor gevaarlijke stoffen is de kwaliteit in de helft van de gevallen goed.

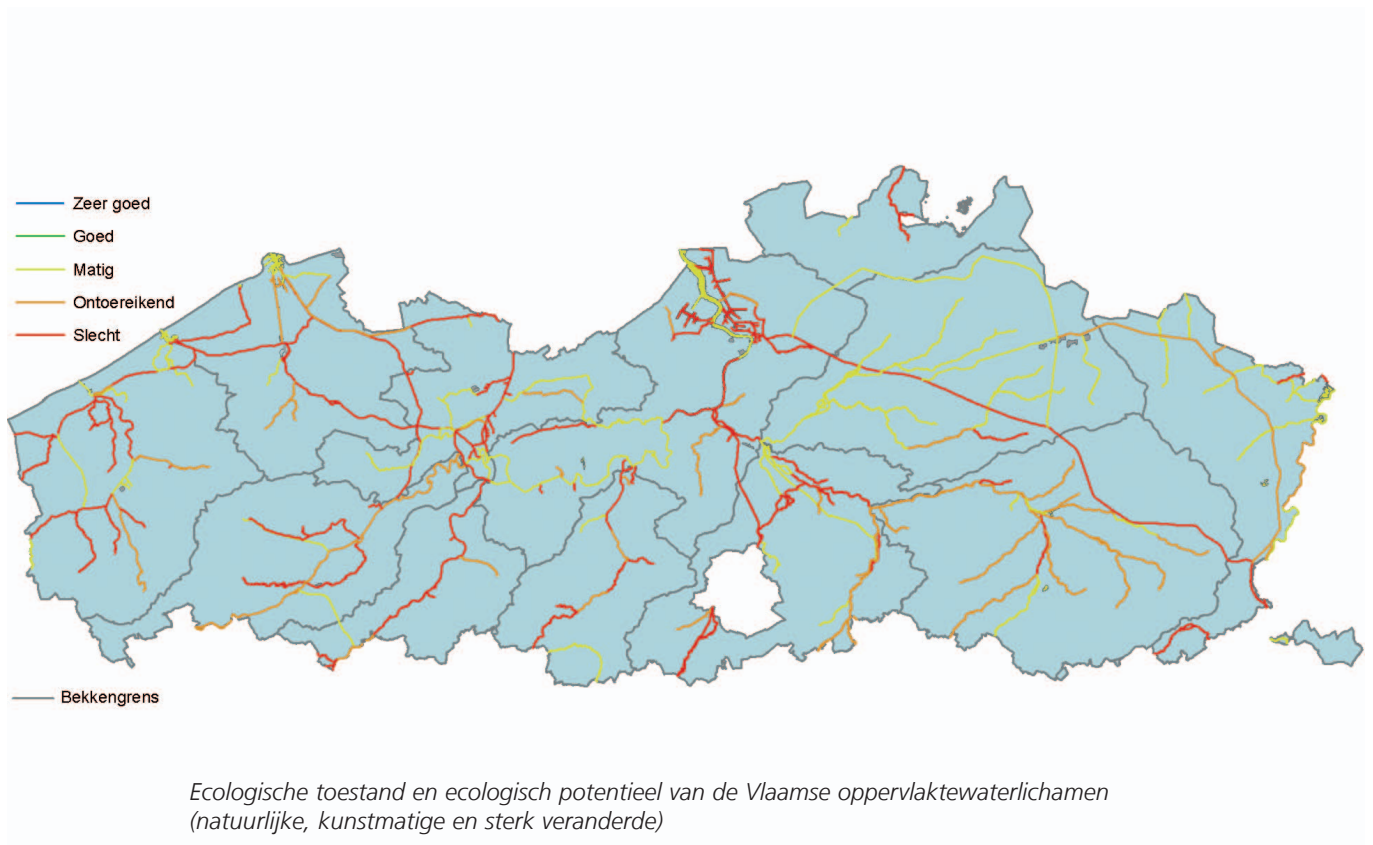
De *hoeveelheid oppervlaktewater* wordt nauwgezet opgevolgd. Op basis hiervan wordt het juiste peil in waterlopen ingesteld en kunnen wachtbekkens en overstromingsgebieden op tijd ingezet worden bij dreigend overstromingsgevaar.

Ook van *grondwater* wordt de *kwantiteit* en de *kwaliteit* gemeten. Voor 19 van de 32 grondwaterlichamen van het stroomgebiedsdistrict van de Schelde is de kwantitatieve toestand goed. De kwaliteit is goed in slechts 7 van de 32 grondwaterlichamen. 9 van de 10 grondwaterlichamen van het stroomgebiedsdistrict van de Maas hebben een goede kwantitatieve toestand. De kwaliteit is er goed in 4 van de 10 grondwaterlichamen.

In een aantal erosiegevoelige gebieden wordt ook de hoeveelheid sediment of opgeloste deeltjes in het water gemeten.

Ten slotte wordt de *kwaliteit van waterbodems* onderzocht. Bijna de helft van de bodems is sterk verontreinigd en iets meer dan de helft is licht verontreinigd tot verontreinigd. Amper 2 % van de waterbodems is niet verontreinigd.

Waterlichamen vervullen talrijke functies

Een watersysteem kan talrijke functies vervullen. In de bekkenbeheerplannen en de stroomgebiedbeheerplannen werden de functies die de waterlichamen vervullen in kaart gebracht.

Oppervlaktewater wordt gebruikt voor scheepvaart en voor drinkwaterproductie, het zorgt voor de afvoer van regenwater, voor recreatie op en langs het water, ... De functies van de oppervlaktewaterlichamen werden in kaart gebracht in de bekkenbeheerplannen. Op het niveau van het stroomgebied zijn in de eerste stroomgebiedbeheerplannen geen extra functies voor oppervlaktewaterlichamen opgenomen.

Aan de grondwaterlichamen werden in de stroomgebiedbeheerplannen wel een aantal functies toegekend. Ze werden ingedeeld in 4 functiegroepen: watergebruik (per functie of doelgroep), waterkwantiteitsbeheer (infiltratie), ecologie (grondwatergebonden natuur) en economische activiteit (koude-warmteopslag).

Maatregelen voor water: drie scenario's

Maatregelenprogramma

De manier waarop de goede toestand van het watersysteem kan gerealiseerd worden, staat beschreven in het [maatregelenprogramma voor Vlaanderen](#).

Uit de resultaten van de meetprogramma's en uit de verschillende analyses (zoals eerder toegelicht) is duidelijk dat op basis van enkel het lopende en al geplande beleid, de goede toestand nergens of bijna nergens kan gehaald worden tegen 2015. De maatregelen uit het lopende en al geplande beleid worden de [basismaatregelen](#) genoemd.

Ook op langere termijn is het niet evident om de goede toestand te bereiken. Er zullen op verschillende vlakken extra inspanningen nodig zijn. Daarom werd in het maatregelenprogramma een overzicht gemaakt van mogelijke [aanvullende maatregelen](#) die kunnen bijdragen tot het behalen van de goede toestand.

Het maatregelenprogramma gaat uit van een integrale aanpak. De basismaatregelen en de aanvullende maatregelen zijn zeer divers en werden algemeen geformuleerd. Waar (in welke waterlichamen) en hoe de maatregelen op het terrein te rea-

liseren, wordt in aanvullende plannen en programma's opgenomen.

Omdat het decreet Integraal Waterbeleid vraagt om naast de waterkwaliteitsaspecten, zoals gevraagd door de kaderrichtlijn Water, ook maatregelen inzake de kwantiteit van oppervlaktewater, overstromingen en waterbodems op te nemen, is het maatregelenprogramma opgedeeld in 12 thematische groepen.

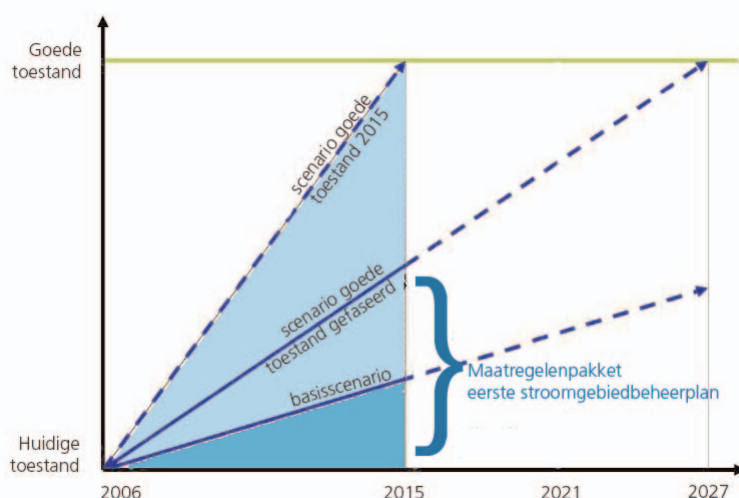
Drie scenario's

Per groep van maatregelen werden telkens 3 scenario's onderzocht.

In een eerste scenario, het [basisscenario](#), worden enkel de basismaatregelen (de maatregelen uit het lopende beleid en de maatregelen die gepland zijn in de bekkenbeheerplannen) geanalyseerd.

Het scenario [goede toestand 2015](#) voert alle geïnventariseerde aanvullende maatregelen die er toe bijdragen dat de goede toestand in 2015 bereikt kan worden, uit.

In het scenario [goede toestand gefaseerd](#) wordt de

Deze grafiek geeft weer op welke manier de drie scenario's uit het stroomgebiedbeheerplan zich tot elkaar verhouden.

uitvoering van de maatregelen gespreid in de tijd. In de eerste plaats worden de maatregelen geselecteerd die de grootste mogelijke milieuwinst tegen de laagst mogelijke kostprijs opleveren. Dit gebeurt op basis van een kosteneffectiviteitsanalyse. Hiervoor werd voor elke maatregel het effect en de kostprijs (investeringskost en operationele kost) geraamd. Ook de haalbaarheid om de maatregelen

op het terrein te realiseren, wordt in beschouwing genomen. Met dit scenario wordt de goede toestand ten laatste in 2027 bereikt of van zodra de natuurlijke omstandigheden het toelaten.

Gedetailleerde informatie over de maatregelen is per maatregel in de maatregelenfiches te vinden. Ze zijn te raadplegen via www.volvanwater.be.

In het maatregelenprogramma zijn de maatregelen ingedeeld in 12 thematische groepen

Groep 1: Maatregelen die in functie van Europese wetgeving (o.a. de richtlijn Stedelijk Afvalwater en de Nitraatrichtlijn) uitgevoerd worden.

Groep 2: Maatregelen die ervoor zorgen dat aan de gebruikers een redelijke bijdrage in de kosten voor (drink)waterproductie en voor waterzuivering doorgerekend wordt.

Groep 3: Maatregelen die duurzaam watergebruik stimuleren. Duurzaam omgaan met water betekent dat water niet wordt verspild en dat water van een hoogwaardige kwaliteit alleen wordt gebruikt als het noodzakelijk is.

Groep 4A en 4B: Maatregelen om beschermde gebieden (zoals drinkwaterbeschermingszones en gebieden waar beschermde plant- en diersoorten voorkomen) en waterrijke gebieden extra te beschermen en te herstellen.

Groep 5A: Maatregelen die zorgen voor meer evenwicht tussen voeding van de watervoerende lagen en ontzekking van grondwater.

Groep 5B: Maatregelen om de hoeveelheid oppervlaktewater beter te beheersen. Het gaat om maatregelen rond actief peilbeheer, het uitwerken van laagwaterstrategieën, de aanleg van bijkomende conserveringsgebieden en bergingsgebieden,...

Groep 6: Maatregelen om te beschermen tegen overstromingen en om het risico op wateroverlast te beperken.

Groep 7A en 7B: Emissie- en beheersingsmaatregelen om verontreiniging van grond- en oppervlaktewater tegen te gaan voor zowel diffuse bronnen als puntbronnen.

Groep 8A: Maatregelen ter bevordering van de hydromorfologie van een waterloop. In de eerste plaats maatregelen die de structuur van een waterloop herstellen en maatregelen voor het behoud en herstel van de natuurlijke waterflora en visfauna.

Groep 8B: Preventieve maatregelen om de verontreiniging van waterbodems in te perken en maatregelen om de capaciteit voor behandeling en eindbestemming van bagger- en ruimspecie uit te bouwen.

Wat met de haalbaarheid en de betaalbaarheid ?

De kaderrichtlijn Water legt de lat hoog. Er zullen heel wat inspanningen nodig zijn vooraleer de Vlaamse watersystemen voldoen aan de vereiste milieudoelstellingen. Alhoewel 2015 als termijn vooropgesteld wordt om de goede toestand te bereiken, kan hier van afgeweken worden. Dit werd eerder in deze brochure toegelicht.

Voor de oppervlaktewaterlichamen werd geoordeeld dat het **nergens technisch haalbaar** is om de goede toestand te bereiken tegen 2015 en werd voor alle oppervlaktewaterlichamen de afwijkingsmogelijkheid termijnverlenging voorgesteld. Deze beoordeling gebeurde op basis van modellen of - waar geen modellen beschikbaar waren - op basis van een expertenoordeel.

Voor 35 van de 42 grondwaterlichamen (Schelde en Maas) werd op basis van de huidige toestand geoordeeld dat het niet haalbaar is de goede toestand te bereiken tegen 2015 omwille van **natuurlijke omstandigheden**. Ook hier wordt dus gebruik gemaakt van de afwijkingsmogelijkheid termijnverlenging.

Naast de argumenten 'technische haalbaarheid' en 'natuurlijke omstandigheden' voorziet de Kaderrichtlijn nog in een derde mogelijkheid om afwijkingen te motiveren namelijk: **de disproportionaliteit van een maatregel**. Een maatregel is disproportioneel als het onevenredig hoge kosten met zich meebrengt om een bepaald waterlichaam in de goede toestand te brengen.

Het maatregelenprogramma werd onderworpen aan een **disproportionaliteitsanalyse**. Zowel de haalbaarheid als de redelijkheid werd onderzocht. Dit gebeurde voor het scenario 'goede toestand in 2015' en voor het gefaseerde scenario waarbij de goede toestand pas in 2027 bereikt wordt.

Om de **haalbaarheid** van het maatregelenprogramma te evalueren werd een ruwe inschatting gemaakt van de kosten en van de baten die het bereiken van de goede toestand met zich meebrengt. Uit deze analyse blijkt dat de grootteorde van de baten lager is dan de grootteorde van de kosten die voortvloeien uit het maximale scenario. Het maatregelenprogramma volledig uitvoeren (scenario goede toestand 2015) in de eerste planperiode brengt dus onevenredig hoge kosten met zich mee. Het maximale scenario wordt op basis hiervan als niet haalbaar beoordeeld.

Ook de **redelijkheid** van het maatregelenprogramma werd geëvalueerd. Hiervoor werd de financiële impact geschat op de doelgroepen huishoudens, industrie, landbouw en op de overheid.

Terwijl de financiële impact van het maximale scenario als betekenisvol wordt beoordeeld voor een aantal doelgroepen of (deel)sectoren, blijkt uit een eerste analyse dat de financiële impact van een gefaseerd scenario voor de meeste doelgroepen in hun geheel aanvaardbaar is.

In de ontwerpen van stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas wordt dan ook voorgesteld om de maatregelen van het gefaseerde scenario uit te voeren in de planperiode 2009-2015 en hierbij aandacht te besteden aan de betaalbaarheid voor bepaalde (deel)sectoren van landbouw en industrie, voor financieel zwakkere groepen van de bevolking en voor de overheid.

Colofon

Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
p/a VMM
A. Van De Maelestraat 96
9320 Erembodegem

Tel.: 053 72 65 07
Email: secretariaat_ciw@vmm.be
www.ciwvlaanderen.be

FOTOGRAFIE

Yves Adams, Misjel Decler, VMM-archief

BROCHURES ZIJN TE BESTELLEN BIJ

A. Van de Maelestraat 96
9320 Erembodegem
T 0800 99 004
volvanwater@vmm.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Frank Van Sevenscoten

DEPOTNUMMER

D/2009/6871/002

